

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»
Хмельницький інститут соціальних технологій
Кафедра психології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Хмельницького
інституту соціальних технологій
Університету „Україна”

М. Є. Чайковський

01 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК. 1.1. Дидактика вищої школи

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Фізична культура і спорт

(назва освітньої програми)

освітнього рівня магістр

(назва освітнього рівня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 017 Фізична культура і спорт

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ії) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Хмельницький інститут соціальних технологій

(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 90/3

Форма підсумкового контролю: екзамен

Хмельницький 2021 рік

Робоча програма _____ Дидактика вищої школи

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальністю _____ 017 Фізична культура і спорт

„01” вересня 2021 року – 36 с.

Розробники:

Польовик Ольга Віталіївна – доцент кафедри психології та соціальної роботи

Хмельницького інституту соціальних технологій, кандидат педагогічних наук

(вказати авторів, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Викладачі:

Польовик Ольга Віталіївна – доцент кафедри психології та соціальної роботи

Хмельницького інституту соціальних технологій, кандидат педагогічних наук

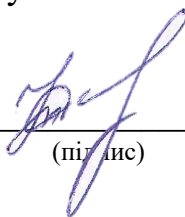
(вказати всіх викладачів, які працюють за даною програмою, їхні посади, навчально-виховний підрозділ, кафедру, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології та соціальної роботи

Протокол від „01” вересня 2021 року № 1

Завідувач кафедри

психології та соціальної роботи _____

(підпис)

С. М. Кондратюк

(прізвище та ініціали)

„01” вересня 2021 року

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) Фізична культура і спорт (2021 р.)

(назва освітньої програми)

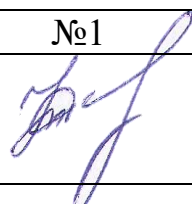
„01” вересня 2021 року

Гарант освітньо-професійної програми з фізичної культури і спорту _____

Л. С. Кравчук

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2021/2022		20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри	01.09.2021 р.			
№ протоколу	№1			
Підпис завідувача кафедри				

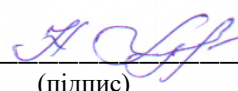
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <https://vo.uu.edu.ua/> за адресою:
<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=8555>

(вказати адресу)

Робочу програму перевірено

„01” вересня 2021 року

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Хмельницького інституту
соціальних технологій

(підпис)

Н. І. Луцкевич
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1.	ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2.	МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3.	РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	7
4.	ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
4.1.	Анотація дисципліни.....	8
4.2.	Структура навчальної дисципліни.....	11
4.2.1.	<i>Тематичний план.....</i>	11
4.2.2.	<i>Навчально-методична картка дисципліни.....</i>	13
4.3.	Форми організації занять.....	14
4.3.1.	<i>Теми семінарських занять.....</i>	14
4.3.2.	<i>Індивідуальні завдання</i>	14
4.3.3.	<i>Індивідуальна навчально-дослідна робота</i>	14
4.3.4.	<i>Теми самостійної роботи студентів</i>	18
5.	МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	19
5.1.	Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.	19
5.2.	Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально- пізнавальної діяльності.....	20
5.3.	Інклюзивні методи навчання.....	21
6.	СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	22
6.1	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.....	23
6.2.	Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру.....	23
6.3.	Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	24
6.4.	Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS.....	25
6.5.	Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS..	25
6.6.	Розподіл балів, які отримують студенти.....	25
6.7.	Орієнтовний перелік питань до екзамену	26
7.	МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	27
7.1.	Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю.....	27
7.2.	Глосарій (термінологічний словник).....	28
7.3.	Рекомендована література.....	34
7.4.	Інформаційні ресурси.....	35
8.	МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	35

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта. Педагогіка	Вид дисципліни обов’язкова	
	Спеціальність 017 Фізична культура і спорт	Цикл підготовки загальний	
Модулів – 1	Спеціалізація немає	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: реферат	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська	Семестр	
Загальний обсяг годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній ступінь: магістр	16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		6 год.	4 год.
		Лабораторні	
		—	—
		Самостійна робота	
		68 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання: —	
Вид семестрового контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 24,4% аудиторних занять, 75,6% самостійної роботи;

для заочної форми навчання – 9% аудиторних занять, 91% самостійної роботи.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: ознайомити студентів магістратури з сутністю та змістом традиційних та інноваційних технологій і методів навчання у вищій школі; оволодіння методикою викладання всіх видів навчальних занять, набуття навичок організації навчального процесу за інноваційними освітніми технологіями й згідно вимог Болонської системи.

Завдання:

- вивчення педагогічних закономірностей й засобів організації та здійснення освітнього процесу (самоосвіти), навчання, виховання (самовиховання), розвитку (саморозвитку) і професійної підготовки студентів (слухачів) до певного виду діяльності й суспільного життя, набуття навичок організації навчально-виховного процесу;
- обґрунтування методологічних і теоретичних засад педагогічного процесу у вищій школі на сучасному етапі розвитку науки і людства;
- розробка й конкретизація принципів навчання та виховання студентів (слухачів), відповідно до змін, які відбуваються у суспільстві;
- виявлення та обґрунтування реалізації умов успішної реалізації вимог принципів навчання й виховання для діяльності в різних сферах;
- визначення шляхів удосконалення й розвитку організаційних форм навчально-виховної роботи, підвищення ефективності різних способів контролю, оцінки навчально-виховного процесу, рівнів підготовленості студентів, груп;
- розроблення нових підходів, принципів, форм і методів професійної, морально-психологічної підготовки студентів до діяльності в умовах конкуренції;
- пошук шляхів, прийомів, способів і засобів активізації пізнавальної діяльності студентів;
- вивчення традиційних та нетрадиційних методів та методики навчання у вищій школі;
- вивчення інноваційних технологій та методів навчання у вищій школі;
- оволодіння знаннями та навичками щодо перебудови навчально-виховного процесу відповідно до вимог Болонського процесу.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність понять „дидактика”, „освітні технології”, „педагогічні технології”, „дидактичні технології”, „методика викладання”;
- зміст традиційних та інноваційних дидактичних технологій та методів навчання у вищій школі;
- технологію, методику та техніку підготовки і проведення лекції, семінарського, практичного та лабораторного заняття;
- психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів;
- завдання, функції і види педагогічного контролю у ЗВО;
- інноваційні технології навчання; особливості групової роботи студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі.

вміти:

- структурувати освітні технології у вищій школі згідно сучасних суспільних вимог;
- здійснювати порівняльний аналіз характеристики методики і технології навчання у вищій школі;
- володіти навичками щодо підготовки та проведення лекції, семінарського заняття, практичного заняття, лабораторних робіт;
- враховуючи психолого-педагогічні особливості, вміти організовувати самостійну роботу студентів у ході навчально-виховного процесу;
- володіти навичками щодо здійснення педагогічного контролю у ЗВО;
- впроваджувати інноваційні технології навчання у навчально-виховний процес у ЗВО.

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	ЗК 2	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7
ОК 1.1	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми”

	СК 1	СК 3	СК 4	СК 6	СК 8	СК 9
ОК 1.1	+	+	+	+	+	+

Рядок дисципліни в „Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми”

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 4	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 8	ПРН 9
ОК 1.1	+	+	+	+	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Змістовий модуль 1.

Сутність процесу навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Методи і засоби навчання у ЗВО.

Тема 1. Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи.

Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Предмет і об'єкт дидактики вищої школи. Організація навчально-виховного процесу. Закони та закономірності навчання. Зміст освіти. Нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти. Навчальний план, навчальна програма і підручник вищої школи. Сутність і структура процесу навчання у ЗВО. Принципи, методи та засоби навчання у вищому навчальному закладі. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання у вищому навчальному закладі. Структура процесу оволодіння знаннями, уміннями й навичками, формування компетентності.

Тема 2. Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція.

Лекція у вищій школі: технологія і техніка підготовки і проведення. Вимоги сучасної дидактики вищої школи до лекції. Визначення та види лекцій. Методика підготовки та структура проблемної лекції. Лекція візуалізація. Бінарна лекція. Лекція консультація. Лекція із заздалегідь запланованими помилками. Лекція-бесіда. Лекція-дискусія. Лекція-конференція. Лекція прес-конференція. Опорний конспект. Логарифм складання опорного конспекту. Рекомендації щодо підготовки та проведення лекції.

Тема 3. Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення

Визначення, функції та методична концепція семінару. Просемінар. Традиційний семінар. Структура і варіанти проведення семінарського заняття. Структурно-логічна схема дій викладача при проведенні семінарського заняття. Основні критерії оцінювання якості семінарського заняття.

Тема 4. Практичні заняття. Методика підготовки і проведення

Практичне заняття як форма навчального заняття. Завдання практичного заняття. Дидактична сутність лабораторно-практичного заняття. Лабораторний практикум. Етапи методики підготовки та проведення лабораторно-практичних робіт. Різні підходи до методики проведення лабораторних занять у практиці вищих навчальних закладів. Методика проведення групових консультацій та індивідуальних занять. Виробнича практика як метод навчання.

Змістовий модуль 2.

Інноваційні технології та методи навчання у вищій школі

Тема 5. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів

Визначення сутності самостійної роботи студента. Порівняльна характеристика «традиційної» та «нової» форми навчання. Цілі самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів у вищій школі. Види самостійної роботи студентів. Випереджувальні завдання. Складання плану й тез. Конспектування. Анотація. Цитата. Виписування незрозумілих слів. Рецензія. Реферування. Процес підготовки реферату. Метод «Портфоліо» в структурі самостійної роботи. Стаття. Наукова стаття. Есе. Наукова доповідь і наукове повідомлення. Тези наукової доповіді. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів. Переваги електронних носіїв інформації під час самостійного навчання. Передумови забезпечення ефективності самостійної роботи студентів.

Тема 6. Педагогічний контроль у вищих навчальних закладах та основні форми його здійснення

Завдання, функції і види педагогічного контролю. Компоненти педагогічного контролю. Форми і методи контролю навчальних досягнень студентів. Попередній контроль. Тематична перевірка. Підсумковий контроль. Колоквіум. Семестровий контроль. Іспити. Контроль залишкових знань. Державна атестація студентів.

Форми і методи контролю навчальних досягнень студентів. Усне опитування. Письмовий контроль. Комбіноване опитування. Програмований контроль. Практичний контроль. Тестовий контроль. Форми тестових завдань. Курсові і дипломні роботи. Підготовка курсової роботи. Дипломна робота.

Тема 7. Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту

Поняття педагогічної інновації. Кредитно-модульна і модульно-рейтингова технології навчання як педагогічні інновації в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту. Навчальний рейтинг. Рейтингова оцінка. Індивідуальний рейтинг. Семестровий рейтинг.

Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту. Інтерактивне навчання. Залежність якості засвоєння знань від методів навчання. Порівняльна характеристика моделей навчання (пасивна, активна, інтерактивна) в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту.

Тема 8. Групова робота студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі

Групова робота студентів. Прес-метод. Робота в групах та парах (діадах): переваги та недоліки. Групові тренінги. Принципи фасилітаційної взаємодії при організації та проведенні тренінгових занять. Рефлексивне та емпатичне слухання. Методика проведення тренінгу. Мікрогрупи (гомогенні та гетерогенні). „Мозкова атака”. Метод синектики. Метод вільних асоціацій.

Дисципліни, вивчення яких обов’язково передують цій дисципліні: загальна педагогіка, соціальна педагогіка, педагогіка, педагогічна майстерність, психологія спілкування, психологія, вікова психологія.

Міжпредметні зв’язки: філософія, педагогіка, психологія, соціальна педагогіка.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Сутність процесу навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Методи і засоби навчання у ЗВО															
Тема 1. Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи.	10	2	2	–	–	–	6	11	1	–	–	–	–	10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 2. Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція.	10	2	2	–	–	–	6	11	1	–	–	–	–	10	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 3. Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення	10	2	–	–	–	–	8	9	–	1	–	–	–	8	АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду за основними термінами теми
Тема 4. Практичні заняття. Методика підготовки і проведення	10	2	–	–	–	–	8	9	–	1	–	–	–	8	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: складання плану проведення практичного заняття на тему „Соціальна робота з молоддю з особливими потребами”
Модульний контроль	2	–	–	–	–	2	–	2	–	–	–	–	2	–	комп’ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 1	42	8	4	–	–	2	28	42	2	2	–	–	2	36	
Змістовий модуль 2.															
Інноваційні технології та методи навчання у вищій школі															
Тема 5. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів	10	2	2	–	–	–	6	11	1	–	–	–	–	10	АР: опитування СР: письмове завдання для самостійного опрацювання ІР: огляд додаткової літератури
Тема 6. Педагогічний контроль у ЗВО та основні форми його здійснення	10	2	2	–	–	–	6	9	–	1	–	–	–	8	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення презентації
Тема 7. Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і	10	2	–	–	–	–	8	11	1	–	–	–	–	10	АР: письмове тестування СР: письмове завдання для самост. опрацювання ІР: підготовка та проведення навчального заняття з використанням

спорту																тренінгових технологій
Тема 8. Групова робота студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі	10	2	–	–	–	–	8	9	–	1	–	–	–	8		АР: співбесіда СР: підготовка та проведення презентації ІР: складання кросворду за основними термінами теми
Модульний контроль	2	–	–	–	–	2	–	2	–	–	–	–	2	–		комп'ютерне тестування
Разом за змістовим модулем 2	42	8	4	–	–	2	28	42	2	2	–	–	2	36		
Усього годин	84	16	8	–	–	4	58	84	4	4	–	–	4	72		
ІНДЗ	6	–	–	–	–	6	–	6	–	–	–	–	6	–		ІНДЗ: реферат
Усього годин	90	16	8	–	–	10	58	90	4	4	–	–	10	72		

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи	2
2	Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція.	2
3	Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів	2
4	Педагогічний контроль у ЗВО та основні форми його здійснення	2
Разом		8

4.3.2. Індивідуальні завдання

1. Пошук та складання списку додаткової літератури з теми „Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи”.

2. Підготовка та проведення презентації на тему „Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція”.

3. Складання кросворду за темою „Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення”.

4. Складання плану проведення практичного заняття на тему „Соціальна робота з молоддю з особливими потребами”.

5. Огляд додаткової літератури на тему: „Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів”.

6. Підготовка та проведення презентації на тему: „Педагогічний контроль у ЗВО та основні форми його здійснення”.

7. Підготовка та проведення навчального заняття з використанням тренінгових технологій.

8. Складання кросворду за основними термінами на тему „Групова робота студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі”

4.3.3. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- складання ситуаційних завдань із різних тем курсу (**8 бали**);
- огляд літератури з конкретної тематики (**8 бали**);
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки (**8 бали**);
- Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу (**10 балів**);
- Участь у науковій студентській конференції (**10 бали**);
- дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе (**8 бали**).
- дослідження з тематики дисципліни у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу) – **18 балів**.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Тематика ІНДЗ

1. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі.
2. Активізація пізнавальної діяльності як проблема та головне завдання вузівської педагогіки.
3. Порівняльний аналіз рейтингових систем оцінки рівнів підготовки студентів.
4. Психолого-педагогічні особливості використання технічних засобів навчання.
5. Дидактичні проблеми тестового контролю у вищій школі.
6. Наука і освіта: проблеми інтеграції.
7. Основні ідеї та принципи інноваційного навчання.
8. Аналіз шляхів реалізації принципів дидактики при складанні робочої програми однієї із навчальних дисциплін кафедри. (Додати копію робочої навчальної програми). Тему можуть вибирати декілька студентів.
9. Шляхи підвищення активності студентів у навчанні.
10. Сутність навчальної мотивації студентів.
11. Психолого-педагогічні проблеми спілкування викладача та студентів.
12. Склад компетентностей викладача ЗВО.
13. Сутність та психологічні основи педагогічного такту.
14. Дидактичні принципи модульної технології навчання.

15. Дидактичні принципи та проблеми використання комп'ютерів у навчальному процесі.
16. Основні принципи педагогічної кваліметрії та їх практична реалізація.
17. Завдання та проблеми безперервної освіти.
18. Основні завдання соціально-гуманітарної складової освіти у вищій школі.
19. Порівняльний аналіз систем акредитації розвинутих країн.
20. Сутність та особливості підготовки PhD у західних університетах.
21. Трансформація ЗВО до дослідницького університету.
22. Педагогіка співробітництва – основа гуманізації навчально-виховного процесу вищої школи.
23. Психолого-педагогічні проблеми формування творчої особистості у вищій школі.
24. Методи розвитку критичного мислення студентів.
25. Дидактичні основи дистанційної технології навчання.
26. Використання принципів конфліктології у взаємодії педагога зі студентами.
27. Психолого-ергономічні проблеми комп'ютерних технологій навчання.
28. Сучасні проблеми гуманізації вищої освіти та виховання студентів.
29. Сутність понять компетентність та компетенції у стандартах вищої освіти.
30. Проблеми створення національної рамки кваліфікацій.
31. Сутність кредитної системи організації навчального процесу.
32. Проблеми та методи формування навчальної мотивації у студентів.
33. Підвищення ефективності самостійної роботи студентів як проблема вищої школи.
34. Шляхи розвитку творчої самостійності студентів.
35. Проблеми формування дослідницьких компетенцій студентів.
36. Студентське самоврядування, як фактор підвищення якості освіти.
37. Якість вищої освіти: проблеми оцінювання та моніторингу.
38. Шляхи впровадження принципу єдності колективного та індивідуального у вищій школі.
39. Гендерні проблеми у вищій школі.
40. Психологічні особливості розуміння викладачем особистості студента.
41. Принцип науковості – важливіший дидактичний принцип у вищій школі.
42. Рейтингування викладачів, як важіль підвищення якості освіти.
43. Шляхи впровадження дидактичного принципу свідомості у вищій школі.
44. Рейтинги ЗВО: проблеми створення та моніторингу.
45. Системно-діяльнісний підхід у навчанні. Шляхи реалізації.
46. Візуальна технологія навчання (вимоги, засоби, візуальне мислення).

47. Дидактичні принципи побудови ділової гри.
48. Проблеми та шляхи демократизації вищої школи.
49. Роль особистості викладача у вихованні студентства.
50. Викладач-куратор у сучасному навчально-виховному процесі.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	1 бал
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	6 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	3 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	2 бали
Разом		18 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 18-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
15 – 18	відмінно	5	A	відмінно
10 – 14	добре	4	BC	добре
5 – 9	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 4	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.4. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи.	6
2	Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція.	6
3	Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення	8
4	Практичні заняття. Методика підготовки і проведення	8
Модульний контроль		2
5	Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів	6
6	Педагогічний контроль у ЗВО та основні форми його здійснення	6
7	Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту	8
8	Групова робота студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі	8
Модульний контроль		2
ІНДЗ		6
Разом		68

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання
Змістовий модуль 1.			
Сутність процесу навчання у вищій школі. Зміст освіти у вищій школі. Методи і засоби навчання у ЗВО			
Тема 1. Дидактика. Основні категорії, закономірності та принципи (6 год.).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	I-II
Тема 2. Традиційні форми та методи навчання у вищій школі. Лекція. (6 год).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	III-IV
Тема 3. Семінарське заняття, методика його підготовки та проведення (8 год).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	V
Тема 4. Практичні заняття. Методика підготовки і проведення (8 год.).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне заняття	2	VI
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.).	Тестування	5	VII
<i>Всього: 26 год.</i>	<i>Всього: 13 балів</i>		
Змістовий модуль 2.			
Інноваційні технології та методи навчання у вищій школі			
Тема 5. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів (6 год.).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	VIII-IX
Тема 6. Педагогічний контроль у ЗВО та основні форми його здійснення (6 год).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	X-XI

Тема 7. Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту (8 год.).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	XII
Тема 8. Групова робота студентів у ході реалізації інноваційних методів навчання у вищій школі (8 год.).	завдання до самостійної роботи, індивідуальне завдання	2	XIII
Підсумкова модульна контрольна робота (2 год.).	Тестування	5	XIV
<i>Всього: 28 год.</i>	<i>Всього: 13 балів</i>		
Індивідуальна навчально-дослідна робота: 6 год.	Реферат	18	XV
Разом: 68 год.	Разом: 44 бали		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

– *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

– *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;

– *практичні*: вправи.

2. *За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації*: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. *За ступенем самостійності мислення*: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. *За ступенем керування навчальною діяльністю*: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від виду занять, змісту теми, цілей і завдань, можливостей студентів та часом, відведеним для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи:

– пояснювально-ілюстративна лекція включає усний виклад навчального матеріалу з ілюстрацією таблиць, слайдів, роздаткового матеріалу, з використанням ТЗН.

– лекція з елементами бесіди, яка включає усний виклад навчального матеріалу, великого за обсягом, складного за логічною побудовою у якому застосовується питально-відповідальний метод навчання з використанням ілюстративного матеріалу.

– проблемна лекція спрямована на розвиток логічного мислення студентів, коли при читанні лекції перед студентами формулюється проблема для самостійного осмислення того, що далі розкривається викладачем; у ході

лекції студентам може видаватися надрукований роздавальний матеріал або здійснюватися показ таблиць, слайдів, які допомагають студентам у вирішенні поставленої проблеми.

В ході семінарських занять застосовуються наступні методи:

- семінарське заняття організовується у формі доповідей і обговорень. Увага студентів зосереджена висвітленні матеріалу з наданням інформації про нові наукові розробки.
- репродуктивний метод застосовується при проведенні підсумкового семінару з змістового модуля з використанням тестового контролю у ІКЦ.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Під час викладання навчальної дисципліни „Дидактика вищої школи” застосовуються наступні методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. Метод створення ситуації новизни навчального матеріалу – надання нових фактів та самостійний їх пошук створює відчуття збагачення знаннями спонукає студентів до самовдосконалення.

2 Метод опори на життєвий досвід студентів – використання викладачем у навчальному процесі життєвого досвіду студентів – фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, або в яких самі брали участь.

3.Метод емоційно-морального стимулювання – включення у зміст навчання моральних ситуацій прикладів з життя.

4.Метод зацікавлення – реалізується за допомогою цікавих прикладів, парадоксальних фактів (цікаві аналогії, проблемні запитання, досліді).

5.Метод емоційного сплеску та заохочення – підтримка, підбадьорювання, заохочення; педагог має демонструвати своє прагнення допомогти студенту, бути впевненим у його силах та здібностях.

6.Метод пізнавальних ігор:

-*ділова гра* – діалог на професійному рівні, в якому відбуваються зіткнення різних думок, пропозицій, і взаємна критика гіпотез. Їх обґрунтування, що призводить до появи нових знань і уявлень;

-*рольова гра* – імпровізоване розігрування заданої ситуації;

-*інтерактивна гра* – метод навчання, заснований на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки;

- *симуляція* – метод навчання, який моделює обмежені в часі, конкретні життєві ситуації, результат яких залежить від поведінки учасників процесу взаємодії.

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод „вибуху”, метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна „Дидактика вищої школи” оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 2 змістових модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”, подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
„відмінно”	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
„добре”	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
„задовільно”	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
„незадовільно”	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 1	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов’язкові					
1.1. Робота на семінарському занятті	4	2	8	2	8
1.2. Виконання завдань для самостійної роботи	2	4	8	4	8
1.3. Виконання модульної роботи	5	1	5	1	5
Разом			21		21
Максимальна кількість балів за обов’язкові види роботи: 42					
II. Вибіркові					
Виконання завдань для самостійного опрацювання (за вибором студента не більше 18 балів)					
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу					8
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики					8
2.3. Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, тематичні розвідки					8
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу					18
2.5. Участь у науковій студентській конференції					8
2.6. Дослідження різноманітних питань з тематики дисципліни у вигляді есе					8
2.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)					18
Разом					18
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 18					
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60					

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 60-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	відмінно	5	A	відмінно
45 – 53	добре	4	BC	добре
36 – 44	задовільно	3	DE	задовільно
21 – 35	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 20		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 40-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40 та більше	відмінно	5	A	відмінно
30 – 35	добре	4	BC	добре
24 – 29	задовільно	3	DE	задовільно
14 – 23	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 13		2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен		
90 – 100	відмінно	5	A	відмінно
82 – 89	добре	4	B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4	C	добре
64 – 74	задовільно	3	D	задовільно
60 – 63	задовільно	3	E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Екзамен	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	МК 1	T5	T6	T7	T8	МК 2	ІНДЗ	не більше 40	не більше 100
6	6	2	2	5	6	6	2	2	5	18		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

МК – модульний контроль

6.7. Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Поняття дидактика. Основні категорії дидактики
2. Зміст та структура освітньої технології.
3. Основні етапи розвитку технологій навчання.
4. Технологія і методика навчання.
5. Традиційні форми організації навчального процесу.
6. Лекція у вищій школі: технологія і техніка підготовки і проведення.
7. Види лекцій.
8. Алгоритм проведення проблемної лекції.
9. Опорний конспект: методика розробки.
10. Семінарське заняття та його дидактична мета.
11. Види семінару.
12. Етапи підготовки та проведення семінарського заняття.
13. Визначення практичного заняття.
14. Методика підготовки і проведення лабораторно-практичних робіт.
15. Методика проведення консультацій та індивідуальних занять
16. Визначення самостійної роботи.
17. Види самостійної роботи студентів.
18. Комп'ютерна підтримка самостійної роботи студентів
19. Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту.
20. Форми і методи контролю навчальних досягнень студентів.
21. Курсові і дипломні роботи
22. Поняття педагогічної інновації.
23. Кредитно-модульна і модульно рейтингова технології навчання як педагогічні інновації.
24. Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання
25. Групова робота студентів.
26. Групові тренінги.
27. Мозкова атака.
28. Метод синектики.
29. Метод вільних асоціацій
30. Поняття „гра” в педагогіці та соціальній психології.

31.Методика проведення дидактичної гри. Приклади ділових ігор.

БІЛЕТИ ДО ЕКЗАМЕНУ (зразок)

Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти „Відкритий міжнародний університет розвитку людини „Україна”
Хмельницький інститут соціальних технологій
Кафедра психології та соціальної роботи

Освітній ступінь: магістр

Усі спеціальності: 017 „Фізична культура і спорт”

Семестр: I

Навчальна дисципліна: Дидактика вищої школи

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Розкрийте поняття дидактика.
2. Надайте характеристику основним категоріям дидактики.
3. Особливості використання методів навчання в контексті підготовки фахівців з фізичної культури і спорту.

Затверджено на засіданні кафедри психології та соціальної роботи
Протокол №1 від „01” вересня 2021 року.

Завідувач кафедри

(підпис)

С. М. Кондратюк

(ПБ)

Екзаменатор

(підпис)

О. В. Польовик

(посада, ПБ)

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорний конспект лекцій
2. Методичні розробки до практичних занять.
3. Методичні розробки до виконання самостійної роботи студентів.
4. Орієнтовна тематика реферативних досліджень.
5. Ілюстративні матеріали.
6. Глосарій по дисципліні.
7. Питання до модульного контролю.
8. Питання до екзамену.

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали,
у т.ч. для студентів з інвалідністю

1. Безпарточна О. І. Дидактика вищої школи : презентація. URL : <https://ppt-online.org/243406> (дата звернення 27.08.2021)

2. Дидактика вищої школи. Сучасні технології в освіті. URL : <https://ppt-online.org/244802> (дата звернення 27.08.2021)
3. Принципи та методи навчання у закладі вищої освіти. URL : <http://www.myshared.ru/slide/1124158/> (дата звернення 27.08.2021)
4. Основи сучасної дидактики. URL : <https://www.slideshare.net/cit-cit/1-73351630> (дата звернення 28.08.2021)

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій (термінологічний словник)

Адаптація (лат. *adapto* – пристосування) – процес активного пристосування індивіда до оточення, яке змінюється.

Акредитація (франц. *accreditation*, від лат. *accredo* – довіряю) вищих навчальних закладів – процедура надання вищому навчальному закладу права здійснювати освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти, а також до державних вимог щодо кадрового, науково-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

Акредитована спеціальність – спеціальність відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, за якою вищий навчальний заклад певного типу отримав право провадити освітню діяльність, пов'язану зі здобуттям вищої освіти та кваліфікації.

Антинаркогенне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування у студентства несприйнятливості до наркогенних речовин (тютюну, алкоголю, наркотиків), подолання звичок до вживання цих речовин тими молодими людьми, яким вони притаманні.

Бакалавр (лат. *baccalaurens* – увінчаний лаврами) – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі повної загальної середньої освіти здобув поглиблену загальнокультурну підготовку, фундаментальні та професійно-орієнтовані уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці і здатний розв'язувати типові професійні завдання, передбачені відповідними посадами у певній галузі народного господарства.

Вибіркова частина змісту освіти – рекомендований для засвоєння зміст навчання, сформований як змістові модулі із зазначенням їх обсягу та форм атестації, призначений для задоволення потреб і можливостей особистості, регіональних потреб у кваліфікованих фахівцях певної спеціалізації, досягнень наукових шкіл і навчальних закладів.

Викладання – діяльність викладача, спрямована на управління навчально-пізнавальною діяльністю студента на основі врахування об'єктивних і суб'єктивних закономірностей, принципів, методів, організаційних форм і засобів навчання.

Заклад вищої освіти – освітній, освітньо-науковий заклад, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує згідно з наданою ліцензією освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку громадян відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову і науково-технічну діяльність.

Дидактика (грец. *didaktikos* – повчальний) вищої школи – галузь педагогіки вищої школи, яка розробляє теорію освіти і навчання у вищих навчальних закладах, а також виховання у процесі навчання.

Дистанційне (лат. *distantis* – відстань, проміжок між чимось) **навчання** – форма навчання, за якої спілкування між викладачем і студентом відбувається за допомогою листування, магнітофонних, аудіо- та відеокaset, комп'ютерних мереж (Internet), кабельного та супутникового телебачення.

Диференційоване (лат. *differentia* – різниця, відмінність) навчання – спеціально організована навчально-пізнавальна діяльність, яка з огляду на вікові, індивідуальні особливості суб'єктів учіння, соціальний досвід спрямована на оптимальний фізичний, духовний і психічний розвиток студентів, засвоєння необхідного обсягу знань, практичних дій за різними навчальними планами та програмами.

Екологічна культура – наявність глибоких знань про навколишнє середовище, екологічний стиль мислення, що зумовлює відповідальне ставлення до природи та свого здоров'я; уміння і досвід розв'язання екологічних проблем; безпосередня участь у природоохоронній роботі, а також здатність прогнозувати можливі віддалені негативні наслідки природоперетворювальної діяльності людини.

Екологічна свідомість особистості – сукупність знань, уявлень людини про її взаємозв'язки, взаємозалежності, взаємодію зі світом природи.

Екологічне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування у студентів екологічної культури.

Економічне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування на основі спеціальних знань економічної свідомості, економічного мислення, умінь і навичок економічної діяльності, економічно значущих якостей особистості.

Естетична культура – здатність особистості до повноцінного сприймання, правильного розуміння прекрасного у мистецтві і дійсності, прагнення й уміння будувати своє життя та діяльність за законами краси.

Естетична свідомість – форма суспільної свідомості, що реалізується як художньо-емоційне освоєння дійсності через естетичні почуття, переживання, оцінки, смаки, ідеали і виражається в мистецькій творчості та естетичних поглядів.

Естетичне виховання – складова частина виховного процесу, спрямована на формування здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини.

Закономірність виховання – стійкий, об'єктивний, істотний зв'язок у вихованні, реалізація якого сприяє ефективному розвитку особистості.

Закономірності навчання – об'єктивні, стійкі та істотні зв'язки в навчальному процесі, що зумовлюють його ефективність.

Засіб виховання – вид суспільної діяльності, який впливає на особистість у певному напрямі.

Засіб навчання – сукупність предметів, ідей, явищ і способів дій, які забезпечують реалізацію навчально-виховного процесу.

Зміст освіти – науково обгрунтована система дидактичного та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і освітньо- кваліфікаційних рівнів.

Конформізм (лат. *conformis* – *подібний, відповідний*) – пасивне, пристосовницьке прийняття наявних порядків, правил, норм у поведінці.

Кредит (лат. *credit* – *він вірить*) – числова міра повного навчального навантаження студента з конкретної дисципліни, яка спонукає студентів до вільного вибору навчальних дисциплін та якісного їх засвоєння і є одним із критеріїв порівняння навчальних систем вищих навчальних закладів.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (заликових кредитів).

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, за якої студент під керівництвом викладача проводить природничі або імітаційні експерименти чи досліди з метою підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень.

Лідер (англ. *leader*, від *lead* – *вести, керувати*) – член групи, який має право приймати відповідні рішення у важливих для неї ситуаціях.

Магістр (лат. *magister* – *начальник, учитель*) – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра або

спеціаліста здобув поглиблені спеціальні знання та знання інноваційного характеру, має певний досвід їх застосування та продукування нових знань для розв'язання проблемних професійних завдань у певній галузі народного господарства.

Метод виховання – спосіб взаємопов'язаної діяльності вихователя і вихованців, спрямований на формування в них певних поглядів, переконань, навичок і звичок поведінки.

Метод навчання – спосіб упорядкованої взаємопов'язаної діяльності викладачів та студентів, спрямований на досягнення поставлених вищою школою цілей.

Метод науково-педагогічного дослідження – шлях вивчення і опанування складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивних закономірностей навчання і виховання.

Метод ранжування (нім. *rangieren* – ставити в ряд, від франц. *ranger*) – розміщення зафіксованих показників у певній послідовності (зменшення чи збільшення), їх визначення в цьому ряду об'єктів.

Метод реєстрування – виявлення певної якості в явищах певного класу і обрахування за її наявністю або відсутністю.

Метод учіння – спосіб пізнавальної діяльності студентів, зорієнтований на творче оволодіння знаннями, уміннями і навичками та вироблення світоглядних переконань на заняттях і в самостійній роботі.

Методичні вказівки – навчальні або виробничо-навчальні видання роз'яснень з певної теми, розділу або питань навчальної дисципліни, виду практичної діяльності.

Модуль (лат. *modulus* – міра) – логічно завершена, система теоретичних знань і практичних умінь з певної дисципліни, адаптованих до індивідуальних особливостей суб'єктів учіння, і визначеним оптимальним часом на організацію їх засвоєння.

Моральне виховання – виховна діяльність вищого навчального закладу, спрямована на формування у студентів стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі ідеалів, норм і принципів моралі, участі у практичній діяльності.

Навчальна лекція (лат. *lectio* – читання) – логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, теми чи розділу навчального предмета, ілюстрований за необхідності наочною та супроводжуваний демонструванням дослідів.

Навчальна програма – документ, який визначає місце і значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної програми підготовки, її зміст, послідовність і організаційні форми вивчення навчальної дисципліни, вимоги до знань і вмінь студентів.

Навчальні посібники – навчальні видання, що доповнюють або частково (повністю) замінюють підручник.

Навчальний план – документ, складений вищим навчальним закладом освіти на підставі освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки, який визначає перелік і обсяг нормативних та вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми і засоби здійснення поточного й підсумкового контролю.

Навчальний рейтинг (англ. *rating* – оцінка) – інтегральний індекс або комплексний показник якості навчання студента, його розвитку на певному етапі, який визначає не лише якість здобутих знань і вмінь з окремих дисциплін, а й систематичність у роботі, активність, творчість, самостійність студента.

Наукове організування самостійної роботи студентів (НОСРС) – система заходів з упровадження досягнень науки і передового педагогічного досвіду в організуванні самостійної роботи студентів з метою підвищення її ефективності.

Нові інформаційні технології навчання – методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів.

Нормативна частина змісту освіти – обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики як змістові модулі із зазначенням їх обсягу і рівня засвоєння, а також форм державної атестації.

Оцінювання знань – визначення й вираження в умовних одиницях (балах), а також в оцінних судженнях викладача знань, умінь і навичок студентів відповідно до вимог навчальних програм.

Педагогіка вищої школи – наука про закономірності навчання і виховання студентів, а також їх наукову і професійну підготовку як фахівців відповідно до вимог держави.

Педагогічна діяльність у ЗВО – діяльність, спрямована на підготовку висококваліфікованого спеціаліста, здатного знайти своє місце на ринку праці, активно включитися у політичну, суспільну, культурну та інші сфери життя суспільства.

Педагогічна майстерність – сукупність якостей особистості, які забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога.

Педагогічне дослідження – процес формування нових педагогічних знань; вид пізнавальної діяльності, спрямований на розкриття об'єктивних закономірностей навчання, виховання і розвитку.

Педагогічний консиліум (лат. *consilium* – нарада, засідання) – колективне оцінювання даних особистості та прогнозування її подальшого розвитку.

Підручник – книга, яка містить основи знань з певної навчальної дисципліни, викладені на рівні сучасних досягнень науки згідно з цілями навчання, визначеними програмою і вимогами дидактики.

Практичне (грец. *prakticos* – діяльний) **заняття** – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд студентами окремих

теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Прийом виховання – частина, елемент методу виховання, необхідний для ефективного застосування методу в конкретній ситуації.

Принципи (лат. *principium* – початок, основа) навчання – основні положення, що визначають зміст, організаційні форми і методи навчальної роботи.

Принципи виховання – керівні положення, що відображають загальні закономірності процесу виховання і визначають вимоги до змісту і методів його організації.

Проблемне (грец. *problema* – задача, утруднення) **навчання** – дидактична система, яка ґрунтується на закономірностях творчого засвоєння знань і способів діяльності, на прийомах і методах викладання та учіння з елементами наукового пошуку.

Проблемне викладання – створення системи послідовних проблемних ситуацій і управління процесом їх вирішення.

Проблемне учіння – особлива форма творчої навчальної діяльності студентів щодо засвоєння знань і способів діяльності з наявністю аналізу проблемних ситуацій, формулювання проблем та їх розв'язання шляхом висунення припущень, обґрунтування і доведення гіпотез.

Програма виховання – короткий виклад основних положень і цілей діяльності ЗВО щодо виховання студентів упродовж усього періоду їх навчання.

Просемінар – перехідна від уроку форма організації навчально-пізнавальної діяльності студентів через практичні і лабораторні заняття, в структурі яких є окремі компоненти семінарської роботи, до вищої форми – власне семінарів.

Професійна етика (грец. *ethos* – звичай, правило) – моральні принципи, пов'язані з поведінкою людини у сфері її професійної діяльності.

Професійна майстерність – оволодіння комплексом продуктивних технологій професійної діяльності на підставі наявності професійно важливих особистісних якостей, що забезпечують здібності особистості до здійснення продуктивної професійної діяльності і прагнення до професійного самовдосконалення.

Професійна спрямованість – форма спрямованості особистості, що виражається у вибіркового ставленні до професії, обумовлена індивідуальними особливостями і знаннями та формується у процесі життєдіяльності.

Професійне самовдосконалення – свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетенції і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку.

Професійне становлення – форма особистісного розвитку людини у контексті життєвого шляху особистості: процес зародження, розвитку,

вирішення суперечностей, які спонукають професійні відносини; перетворення особистості на суб'єкт професійної діяльності і життя загалом, за якого провідним фактором є внутрішній світ особистості.

Професійно-специфічні здібності – сукупність індивідуально-психологічних якостей особистості, які сприяють успішній педагогічній діяльності.

Професіонал – людина, яка оволоділа нормами професійної діяльності, професійного спілкування і здійснює їх на високому рівні, прагнучи професійної майстерності, дотримуючись професійної етики та професійних ціннісних орієнтацій.

Процес виховання – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості.

Психолого-педагогічна структура діяльності – система дій педагога, спрямованих на досягнення поставлених цілей через розв'язання педагогічних завдань.

Рейтинг (англ. *rate* – оцінювати, визначати клас) – позиція студента в групі за результатами навчання з певного предмета, яка визначається рейтинговим показником.

Рейтинг з дисципліни – сума всіх рейтингових оцінок, а також заохочувальних і штрафних балів.

Самооцінка – оцінка особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей і місця серед інших людей.

Самореалізація – прагнення людини реалізувати свої успадковані та набуті потенційні можливості.

Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів – різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які вони здійснюють на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Семінарське (лат. *seminarium* – розсадник) заняття – вид навчальних практичних занять студентів вищих навчальних закладів, який передбачає самостійне вивчення ними за завданням викладача окремих питань і тем лекційного курсу з наочним оформленням матеріалу у вигляді реферату, доповіді, повідомлення тощо.

Система вищої освіти – сукупність вищих закладів освіти, які забезпечують фундаментальну наукову, професійну і практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Соціалізація – процес особистісного становлення, навчання і засвоєння індивідом цінностей, норм, установок, зразків поведінки, характерних для певного суспільства, групи.

Соціальна роль – нормативно прийнятий зразок поведінки, очікуваний від людини, яка має певний соціальний статус, тобто посідає певне місце у конкретній соціальній групі.

Соціальні цінності – значущі явища та об'єкти щодо соціальних груп та людини.

Спеціаліст – людина, яка володіє спеціальними знаннями в будь-якій сфері науки, техніки, культури, представник будь-якої спе-

Спецкурс – навчальний предмет, курс, який вивчають студенти на старших курсах з метою оволодіння вузькоспеціалізованими, новітніми знаннями з певної науки, формування актуальних для певної спеціалізації умінь і навичок.

Спецсемінар – навчальний предмет, курс, який вивчають студенти на старших курсах в межах вузької спеціалізації і який передбачає оволодіння спеціальними засобами професійної діяльності в обраній для спеціалізації галузі науки або практики.

Спілкування – процес взаємозв'язку та взаємодії суспільних суб'єктів, у якому відбувається обмін інформацією, діяльністю, досвідом, здібностями, вміннями та знаннями, а також результатами діяльності.

Трудове виховання – процес формування потреби в праці і сумлінного, творчого ставлення до неї, гордості за свою професію, високих моральних і професійних рис громадянина, працівника, фахівця, вироблення практичних умінь і навичок культури праці.

Управління процесом виховання – діяльність педагогів, що забезпечує планомірний і цілеспрямований виховний вплив на студентів.

Учіння – цілеспрямований процес засвоєння студентами знань, умінь і навичок, регламентований навчальними планами і програмами.

Факультатив (франц. *facultatif* – необов'язковий, від лат. *facultas* – можливість, здатність) – навчальний предмет, курс, який студенти вищого навчального закладу вивчають за бажанням з метою поглиблення й розширення наукових і прикладних знань.

Фізичне виховання – система соціально-педагогічних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок і вмінь.

Ціннісні орієнтації – соціальні цінності, прийняті особистістю, які є метою життя; регулятори соціальної поведінки, які реалізуються на когнітивному, емоційному та поведінковому рівнях.

7.3 Рекомендована література

Базова

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія. : навч. посіб. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.

2. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підручник / КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

3. Дидактичні системи у вищій освіті : навч. посіб. / авт.-упоряд. В. В. Бойченко. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 121 с.

4. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, та ін. ; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.

Допоміжна

1. Голубнича Л. О. Дидактика вищої школи у XXI столітті. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, II(13), Issue: 26, 2014. P. 22–25.

2. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.

3. Максименко В. П. Дидактика : курс лекцій : навч. посіб. Хмельницький : ХмЦНП, 2013. 222 с.

4. Малафіїк І. В. Дидактика : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2005. 397 с.

7.4. Інформаційні ресурси

1. Безпарточна О. І. Дидактика вищої школи : презентація. URL : <https://ppt-online.org/243406> (дата звернення 27.08.2021)

2. Дидактика вищої школи. Сучасні технології в освіті. URL : <https://ppt-online.org/244802> (дата звернення 27.08.2021)

3. Принципи та методи навчання у закладі вищої освіти. URL : <http://www.myshared.ru/slide/1124158/> (дата звернення 27.08.2021)

4. Основи сучасної дидактики. URL : <https://www.slideshare.net/cit-cit/1-73351630> (дата звернення 28.08.2021)

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне матеріально-технічне забезпечення
Лекція	кафедральний ноутбук	проектор, приміщення з доступом до Інтернету
Семінарське заняття	наочні та роздаткові матеріали, переносна дошка з відривними листами паперу	спеціалізований кабінет № 28
Модульний контроль	Доступ до мережі Інтернет	приміщення комп'ютерного класу №28